

COUR DE JUSTICE

BENELUX

GERECHTSHOF

Zaak A 2004/1 – Polygon Insurance / E. Hamers c.s.

Conclusie van plaatsvervangend Advocaat-Generaal J.F. Leclercq (stuk A 2004/1/5)

GRIFFIE
REGENTSCHAPSSTRAAT 39
1000 BRUSSEL
TEL. (0) 2.519.38.61
FAX (0) 2.513.42.06
curia@benelux.be

GREFFE
39, RUE DE LA RÉGENCE
1000 BRUXELLES
TÉL. (0) 2.519.38.61
FAX (0) 2.513.42.06
curia@benelux.be

Benelux-Gerechtshof.

Zaak A2004/1.

Conclusie.

I. Korte beschrijving van de zaak.

1. Bij beschikking van 13 juli 2000 veroordeelt de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge de Britse verzekeringsmaatschappij POLYGON om aan de slachtoffers van een vliegtuigongeval (te Oostende op 26 juli 1997) de verzekeringspolis die de piloot dekte (ten tijde van het ongeval) te overleggen, samen met alle andere nodige en nuttige gegevens. POLYGON moet hiertoe overgaan 'binnen de 24 uur vanaf heden' en voorts, 'vanaf 12 uur na de betekening', onder verbeurte van een dwangsom van 20.000.000 BEF 'per dag vertraging om aan voormeld bevel te voldoen'. De beschikking wordt (overeenkomstig de internationaalrechtelijke voorschriften) betekend op vrijdag 14 juli 2000 om 18 uur en is definitief. Op maandag 17 juli 2000 voldoet POLYGON aan haar rechterlijke veroordeling.

2. Volgens de slachtoffers is de dwangsom verbeurd omdat de beschikking met twee dagen vertraging is uitgevoerd: voor de Beslagrechter te Brugge vorderen zij een bedrag van 2 x 20.000.000 BEF of 991.574,10 EUR. Bij vonnis van 9 april 2002 willigt de Beslagrechter de vordering in. Het Hof van Beroep te Gent bevestigt dit bij arrest van 11 juli 2002. De appèlrechter oordeelt hierbij dat ook al zou de termijn bepaald in artikel 1385*bis*, vierde lid, van het Belgische Gerechtelijk Wetboek een wachttermijn zijn, dan nog zou hij mede geregeerd zijn door artikel 49 van dat wetboek dat de rechter toelaat de termijn zelf te bepalen (tenzij de wet dit verhindert) en door artikel 51 van dat wetboek dat de rechter de mogelijkheid biedt de termijnen te verkorten. De appèlrechter

vervolgt dat, door te bepalen dat de afgifte dient te geschieden binnen de 24 uur vanaf de datum van de beschikking en dat de dwangsom verbeurt vanaf de 12 uur na de betekening *a rato* van 495.787,05 EUR per dag vertraging, de dwangsomrechter (indien de bepalingen van de artikelen 48 en volgende van het Belgische Gerechtelijk Wetboek toepasselijk zijn) impliciet doch duidelijk de bepalingen van de artikelen 52 en 53 van dat wetboek terzijde heeft geschoven en zelf de termijn heeft bepaald. De appèlrechter besluit dat hieruit volgt dat de 'afgifte' (om te voldoen aan de beschikking van 13 juli 2000) laattijdig is geschied.

3. POLYGON tekent tegen die uitspraak cassatieberoep aan.

II. Prejudiciële vraag.

4. Het Hof van Cassatie heeft dit cassatieberoep behandeld in zijn arrest C.02.0550.N van 11 december 2003. Het Hof oordeelt dat de beoordeling van de wettigheid van de bestreden beslissing tot uitlegging van artikel 1385bis, vierde lid, van het Belgische Gerechtelijk Wetboek noopt. Deze bepaling stemt overeen met artikel 1, vierde lid, van de Eenvormige Beneluxwet betreffende de dwangsom. Die wetsbepaling is in België op 1 maart 1980 in werking getreden, samen met de Benelux-overeenkomst houdende Eenvormige Wet betreffende de dwangsom en de genoemde Eenvormige Wet, vervat in de bijlage van deze overeenkomst, ondertekend te 's-Graveshage op 26 november 1973 en goedgekeurd bij de Wet van 31 januari 1980. De rechtsregel die zowel in het genoemde artikel 1385bis als in artikel 1 van de Eenvormige Wet is besloten, is een rechtsregel die gemeen is aan België, Luxemburg en Nederland in de zin van artikel 1 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van het Benelux-Gerechtshof.

Het Hof van Cassatie houdt iedere nadere uitspraak aan tot het Benelux-Gerechtshof zich heeft uitgesproken over de volgende vraag:

“Is de in artikel 1, vierde lid, van de Eenvormige Wet bedoelde termijn naar zijn aard een termijn die moet worden aangezien als een procesrechtelijke termijn die

beheerst wordt door het nationale recht van elk der lidstaten en indien deze vraag ontkennend moet worden beantwoord, is het een termijn die wordt verlengd tot de eerstvolgende werkdag wanneer hij vervalt op een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag?"

III. Bespreking.

5. Artikel 1, vierde lid, van de Eenvormige Wet bepaalt dat de rechter kan bepalen dat de veroordeelde de dwangsom pas na verloop van een zekere termijn zal kunnen verbeuren. Volgens de gemeenschappelijke Memorie van Toelichting opent deze bepaling "de mogelijkheid dat de rechter een termijn vaststelt die verstreken moet zijn wil een dwangsom verbeurd kunnen worden". Zij "berust op de gedachte dat het wenselijk is dat de rechter de schuldenaar uit billijkheidsoverwegingen nog een 'délai de grâce' kan geven". In zijn arresten van 25 juni 2002 (A 2000/3 en A 2000/4) preciseert het Benelux-Gerechtshof dat deze 'respijttermijn' moet worden onderscheiden van de gebeurlijk bepaalde 'uitvoeringstermijn'. Het Hof overweegt "dat de termijn die de rechter toekent voor de uitvoering van de hoofdveroordeling en de termijn gedurende welke volgens de bepaling van de rechter de dwangsom niet is verbeurd, van verschillende aard en strekking zijn". De uitvoeringstermijn is bedoeld om aan de schuldenaar de gelegenheid te geven de tegen hem uitgesproken veroordeling na te komen; dit maakt dat de schuldenaar binnen deze termijn sowieso geen dwangsom kan verbeuren, aangezien de dwangsom slechts kan worden opgelegd voor het geval de hoofdveroordeling niet of niet tijdig wordt nagekomen. De respijttermijn strekt ertoe de schuldenaar nog enige tijd te geven de veroordeling na te komen, zonder dat de niet-nakoming de verbeurte van een dwangsom tot gevolg heeft.

Artikel 1, vierde lid, van de Eenvormige Wet betreft aldus een gebeurlijk door de rechter te bepalen respijttermijn binnen welke geen dwangsom kan verbeuren, zelfs al zou de uitvoeringstermijn reeds zijn verstreken. Deze termijn begint eerst te lopen op het moment van de betekening van de uitspraak waarbij de dwangsom is bepaald (Benelux-Gerechtshof 25 juni 2002, A 2000/3 en A 2000/4; Cass. 28 maart 2003, C.99.0400.N, C.99.0446.N en C.02.0288.N).

De bedoelde respijttermijn moet verder worden onderscheiden van 'de tijdseenheid' in de zin van artikel 2 van de Eenvormige Wet: een dwangsom die verbeurd wordt per tijdseenheid is, samen met de dwangsom per inbreuk, de meest courante verschijningsvorm van de dwangsom.

6. Zoals gezegd, staat het de dwangsomrechter vrij dergelijke respijttermijn op te leggen. Het is echter geen vanzelfsprekendheid. Het toekennen ervan behoort tot de modaliteiten van de dwangsom waarover de rechter onaantastbaar oordeelt. Dit is vooral nuttig wanneer de uitvoering van de hoofdveroordeling materieel enige tijd in beslag neemt, inzonderheid wanneer de hoofdveroordeling ertoe strekt 'iets te doen', maar ook wanneer zij ertoe strekt 'iets niet meer te doen'. Het toekennen van een respijttermijn heeft daarentegen geen enkele zin wanneer de hoofdveroordeling er eenvoudig toe strekt 'iets niet te doen'.

Ook de omvang van de termijn is geheel onderworpen aan de onaantastbare beoordelingsbevoegdheid van de dwangsomrechter.

7. In het onderhavige geval voorziet de dwangsomrechter in zowel een uitvoeringstermijn ('24 uur vanaf heden'), als een respijttermijn ('12 uur vanaf de betekening'). Voorts wordt de dwangsom verbeurd 'per dag vertraging om aan voormeld bevel te voldoen'.

8. Wat is nu de precieze aard en strekking van de bedoelde respijttermijn?

Al naargelang de positie van hetzij de schuldeiser hetzij de veroordeelde schuldenaar gaat het respectievelijk om een soort 'wachttermijn' binnen welke hoe dan ook geen dwangsom kan verbeuren dan wel een termijn om (alsnog) de veroordeling na te komen zonder dat de niet-nakoming de verbeurte van een dwangsom tot gevolg heeft.

Bekijkt men de respijttermijn voornamelijk vanuit de positie van de schuldenaar, dan gaat het veeleer om een termijn om de hoofdveroordeling na te komen zonder in het tegenovergestelde geval een accessoire veroordeling te kunnen oplopen: een *extra* termijn binnen welke de schuldenaar 'dwangsomvrij' kan nalaten de

hoofdveroordeling na te komen; pas bij het verstrijken van die termijn impliceert dat nalaten de verbeurte van de dwangsom.

Bekijkt men de respijttermijn voornamelijk vanuit de positie van de schuldeiser, dan gaat het werkelijk om een wachttermijn: een termijn binnen welke de schuldeiser geen recht heeft op enige dwangsom, ook al wordt de hoofdveroordeling niet nagekomen. De accessoire veroordeling kent een opschortende termijn.

9. Is die wachttermijn een termijn die moet worden aangezien als een procesrechtelijke termijn die beheerst wordt door het nationale recht van elk der lidstaten?

Het antwoord zou positief zijn indien het een termijn betreft binnen welke geen 'proceshandelingen' mogen worden verricht (D. LINDEMANS en D. SCHEERS, "Art. 48 Ger.W.", *Comm. Ger.* 2001, p. 3-4, nr. 2). Een 'wachttermijn' doet wachten en heeft aldus de ongeldigheid tot gevolg van de proceshandelingen die voorbarig worden verricht.

10. Wat zijn 'proceshandelingen'?

Dit zijn alle mogelijke rechtshandelingen waarmee een geding wordt ingeleid of voortgezet of waardoor een rechterlijke beslissing of een andere titel wordt uitgevoerd, en dit in beginsel door om het even welke 'actor' van de justitie: partijen, gerechtsdeurwaarders, advocaten, magistraten, griffiers, getuigen, deskundigen (P. VAN ORSHOVEN, "Niet-ontvankelijkheid, nietigheid, verval en andere wolfijzers en schietgeweren van het burgerlijk procesrecht", in P. VAN ORSHOVEN (ed.), *Themis-cahier Gerechtelijk privaatrecht*, Brugge, Die Keure, 2001, p. 48, nr. 45; P. VAN ORSHOVEN en K. WAGNER, "De wet van 3 augustus 1992 en de sancties in het burgerlijk procesrecht. Terug naar af?", in P. TAELEMAN en M. STORME (eds.), *Tien jaar toepassing Wet 3 augustus 1992 én haar reparatiewetgeving – Evaluatie en toekomstperspectieven*, Brugge, Die Keure, 2004, p. 100, nr. 15; zie ook: J. VAN COMPERNOLLE, "Théorie des actes et des délais", *Ann. dr.* 1968, 396-397).

11. Staat de verbeurte van een dwangsom gelijk met een proceshandeling?

Indien wel, dan wordt de (wacht)termijn binnen welke geen dwangsom kan verbeuren beheerst door de (nationale) regelgeving voor het verrichten van proceshandelingen. Niet alleen vervaltermijnen (dit zijn termijnen binnen welke moet worden gehandeld) maar ook wachttermijnen (dit zijn termijnen binnen welke niet mag worden gehandeld) vallen onder de bedoelde regelgeving (Cass. 3 december 1979, *Arr. Cass.* 1979-80, 407; Cass. 9 december 1988, *Arr. Cass.* 1988-89, 448; J. LAENENS, "Termijnen in het gerechtelijk recht", *T.B.B.R.* 1991, p. 10-11, nr. 12; D. LINDEMANS en D. SCHEERS, "Art. 53 Ger.W.", *Comm. Ger.* 2001, p. 2, nr. 2; zie ook: Cass. 20 juni 1974, *Arr. Cass.* 1974, 1161).

Voor België gaat het om de artikelen van het hoofdstuk (VII) 'Betekening en kennisgeving' van deel I ('Algemene beginselen'). Luidens artikel 49 van het Belgische Gerechtelijk Wetboek bepaalt de wet de termijnen en mag de rechter ze enkel vaststellen indien de wet hem dit veroorlooft. Luidens artikel 52, eerste lid, van hetzelfde wetboek wordt de termijn gerekend van middernacht tot middernacht, wordt hij gerekend vanaf de dag na die van de akte of van de gebeurtenis welke hem doet ingaan en omvat hij alle dagen, ook de zaterdag, de zondag en de wettelijke feestdagen. Luidens artikel 53 van hetzelfde wetboek is de vervalddag in de termijn begrepen (eerste lid); is die dag een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag, dan wordt de vervalddag verplaatst op de eerstvolgende werkdag (tweede lid).

Voor Nederland gaat het om de (niet in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering opgenomen) Algemene termijnenwet van 25 juli 1964 ('houdende berekening van termijnen in verband met de zaterdag, de zondag en algemeen erkende feestdagen', laatst gewijzigd bij Wet van 28 januari 1999). Krachtens artikel 1, eerste lid, van deze wet wordt een in een wet gestelde termijn die op een zaterdag, een zondag of een algemeen erkende feestdag eindigt, verlengd tot en met de eerstvolgende dag die niet een zaterdag, een zondag of een algemeen erkende feestdag is. Krachtens artikel 2 van deze wet wordt een in een wet gestelde termijn van ten minste drie dagen, zo nodig, zoveel verlengd, dat daarin ten minste twee dagen

voorkomen die niet een zaterdag, een zondag of een algemeen erkende feestdag zijn. Artikel 4 (a) van deze wet preciseert dat zij niet geldt voor termijnen omschreven in uren, in meer dan 90 dagen, in meer dan twaalf weken, in meer dan drie maanden of in een of meer jaren.

Voor Luxemburg gaat het om (het bij Reglement van 9 december 1983 aldus geredigeerde) artikel 1033 (van de 'dispositions générales') van de Code de Procédure Civile dat bepaalt dat "pour tout délai de procédure, la computation se fait à partir de minuit du jour de l'acte, de l'événement, de la décision ou de la signification qui le fait courir. Le délai expire le dernier jour à minuit". Artikel 1033-1 vervolgt dat "lorsqu'un délai est exprimé en semaines, il expire le jour de la dernière semaine dont le nom correspond au jour de l'acte, de l'événement, de la décision ou de la signification qui fait courir le délai". Artikel 1033-2 vervolgt dat "lorsqu'un délai est exprimé en mois ou en années, il expire le jour du dernier mois ou de la dernière année qui porte le même quantième que le jour de l'acte, de l'événement, de la décision ou de la signification qui fait courir le délai" en dat "à défaut d'un quantième identique, le délai expire le dernier jour du mois". Artikel 1033-3 vervolgt dat "lorsqu'un délai est exprimé en mois et jours ou en fractions de mois, les mois entiers sont d'abord comptés, puis les jours ou les fractions de mois" en dat "pour calculer les fractions de mois, on considère qu'un mois est composé de trente jours". Artikel 1033-4 bepaalt dat "les jours fériés sont comptés dans les délais", dat "tout délai qui expirerait normalement un samedi, un dimanche, un jour férié légal ou un jour férié de rechange, est prorogé jusqu'au premier jour ouvrable suivant" en dat "il en est de même pour les significations à la maison communale, lorsque les services de la commune sont fermés au public le dernier jour du délai". Tot slot preciseert artikel 1033-4 dat "pour l'application de la présente disposition, le samedi est assimilé à un jour férié". Diezelfde bepalingen worden hernomen in de artikelen 1256 tot en met 1260 van de Nouveau Code de Procédure Civile.

Anders dan in België en in Luxemburg heeft de Nederlandse Algemene termijnenwet een toepassingsgebied dat het stellen van proceshandelingen overstijgt.

12. Blijkbaar oordeelt de (schaarse) doctrine die hierover te vinden is dat de respijttermijn in de zin van artikel 1, eerste lid, van de Eenvormige Wet een procesrechtelijke termijn is waarop de regelgeving inzake termijnen voor het verrichten van proceshandelingen van toepassing is (K. BROECKX, "Actuele knelpunten inzake beslag – Executie van dwangsommen", in *Sancties en nietigheden*, Gent, Larcier, 2003, p. 342, nr. 13; G. CLOSSET-MARCHAL, "Demande de révision et prescription de l'astreinte: compétences respectives du juge du fond et du juge des saisies", noot onder Luik 4 november 1991, *T.B.B.R.* 1992, 420; G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, "Problèmes posés par l'exécution de l'astreinte", in V.Z.W. I.T.O.A.U. (ed.), *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, Brussel, Créadif, 1991, p. 248, nr. 11; J. VAN COMPERNOLLE, "L'astreinte", in *Rép. Not.*, XIII, *Procédure notariale – Procédures relatives à des moyens de libération*, VI, Brussel, Larcier, 1992, p. 46, nr. 52; K. WAGNER, "Art. 1385bis Ger.W.", *Comm. Ger.* 1999, p. 112-113, nr. 126; K. WAGNER, "Dwangsom", *A.P.R.* 2003, p. 28-29, nr. 30; zie bv. ook: Brussel 4 oktober 1995, *P & B* 1996, 129).

13. Hoewel die doctrine dat niet met zoveel woorden preciseert, onderstelt zij dat de bedoelde respijttermijn een wachttermijn is binnen welke een proceshandeling niet kan plaatsvinden: die proceshandeling zou dan de verbeurte van de dwangsom zijn.

Het is evenwel zeer de vraag of de verbeurte van een dwangsom als een proceshandeling kan worden aangezien. De verbeurte van de dwangsom impliceert in essentie de niet-nakoming van de (definitieve, minstens uitvoerbare) hoofdveroordeling, een inbreuk op de rechterlijke uitspraak die (als accessoire veroordeling) de dwangsom oplegt. Voor de verbeurte van de dwangsom is verder niet vereist dat de schuldeiser (na de betekening) nog iets onderneemt, zoals een ingebrekestelling, een aanmaning of een bevel (K. WAGNER, "Geen dwangsom kan worden verbeurd vóór de betekening van de uitspraak waarbij zij is vastgesteld, doch een ingebrekestelling, aanmaning of bevel is geenszins vereist", noot onder Gent 26 juni 2001, *A.J.T.* 2001-02, 462). Zelfs al bekijkt men de respijttermijn, zoals voormeld, voornamelijk vanuit de positie van de schuldeiser, dan nog gaat het niet om een termijn binnen welke hij niet moet nalaten iets te ondernemen, laat staan dat het gaat om een termijn binnen welke hij een bepaalde proceshandeling (nog) niet zou mogen verrichten. Eens de termijn binnen

welke de dwangsom niet kan verbeuren voorbij is, gaat het nog enkel om de niet-nakoming van de hoofdveroordeling, om de inbreuk op de rechterlijke uitspraak die de dwangsom oplegt. Die niet-nakoming, die inbreuk kan toch bezwaarlijk met een proceshandeling worden gelijkgesteld (zie ook: G. DE LEVAL, "De l'astreinte", in *Jurisprudence du Code judiciaire*, XXIII, Brugge, Die Keure, 1997, commentaar bij art. 1385bis Ger.W., p. 17). Het is een feitelijke (materiële) situatie en geen formele (rechts)handeling waarmee een geding wordt ingeleid of voortgezet of waardoor een rechterlijke beslissing of een andere titel wordt uitgevoerd.

Derhalve kan voormelde doctrine niet worden bijgevalen. De respijttermijn in de zin van artikel 1, vierde lid, van de Eenvormige Wet kan niet worden aangezien als een procesrechtelijke termijn onderworpen aan de regelgeving die de termijnen voor het verrichten van proceshandelingen beheerst.

IV. Tussentijds besluit.

14. Ik kom tot de conclusie dat het eerste luik van voormelde prejudiciële vraag ("Is de in artikel 1, vierde lid, van de Eenvormige Wet bedoelde termijn naar zijn aard een termijn die moet worden aangezien als een procesrechtelijke termijn die beheerst wordt door het nationale recht van elk der lidstaten?") ontkennend moet worden beantwoord.

Komen we aldus tot het tweede luik van voormelde prejudiciële vraag: is het een termijn die wordt verlengd tot de eerstvolgende werkdag wanneer hij vervalt op een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag?

V. Verdere bespreking.

15. Het tweede luik van voormelde prejudiciële vraag positief beantwoorden zou betekenen dat telkenmale de dwangsomrechter voorziet in een respijttermijn in de zin van artikel 1, vierde lid, van de Eenvormige Wet en de *dies ad quem* een zaterdag, een zondag of een feestdag is, de termijn (automatisch) wordt verlengd tot de eerstvolgende werkdag. De verlenging zou dan steeds geschieden, ongeacht of het een (zeer) korte dan wel een (zeer) lange respijttermijn betreft en ongeacht de

concrete omstandigheden van het geval. Het zou dan geen rol spelen in welke mate de hoofdveroordeling al dan niet kan worden nagekomen op een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag of, anders gezegd, in welke mate de (veroordeelde) schuldenaar in het bedoelde geval al dan niet in de onmogelijkheid verkeert om aan de hoofdveroordeling te voldoen. Abstractie maken van laatstbedoelde (on)mogelijkheid komt dan hierop neer dat, wanneer de *dies ad quem* een zaterdag, een zondag of een feestdag is, eigenlijk immer en steeds een onmogelijkheid in de zin van artikel 4 van de Eenvormige Wet aan de orde is.

En dit is delicaat, ook wat de uniformiteit van het dwangsomregime betreft: waar de zaterdagen en de zondagen uiteraard gelijk zijn in België, Nederland en Luxemburg, is dit niet noodzakelijk het geval voor de (wettelijke) feestdagen. Zo kent Nederland, krachtens artikel 3, eerste lid, van de Algemene termijnenwet, een wettelijke feestdag op "de dag waarop de verjaardag van de Koning(in) wordt gevierd" en op "de vijfde mei", terwijl dit niet het geval is in België en in Luxemburg. Verder bepaalt artikel 2 van deze wet, zoals voormeld, dat "een in een wet gestelde termijn van ten minste drie dagen, zo nodig, zoveel (wordt) verlengd, dat daarin ten minste twee dagen voorkomen die niet een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag zijn", hetgeen evenmin het geval is in België en in Luxemburg. Een en ander maakt dat voormelde 'onmogelijkheid om aan de hoofdveroordeling te voldoen' (in de zin van artikel 4 van de Eenvormige Wet) niet noodzakelijk dezelfde zou zijn in België, Nederland en Luxemburg.

16. In die optiek kan de bedoelde verlenging tot de eerst volgende werkdag bezwaarlijk als een automatisme worden aangezien (I. MOREAU-MARGRÈVE, "Principes généraux", in V.Z.W. I.T.O.A.U. (ed.), *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, Brussel, Créadif, 1991, p. 44, voetnoot 94). De verlenging betreft geenszins een algemeen rechtsbeginsel (zie ook: Cass. 10 oktober 1985, *Arr. Cass.* 1985-86, 162; E. BREWAEYS, "De zevende dag", *P & B* 1994, 177).

Andersluidende doctrine kan niet worden bijgevalen (aldus bv.: K. WAGNER, "Dwangsom", *A.P.R.* 2003, p. 29, nr. 30, die de verlenging tot de eerstvolgende werkdag, wanneer de vervalddag van de termijn geen werkdag is, als een 'belangrijk beginsel' aanziet). Volgens die doctrine zou de niet-verlenging "onverenigbaar zijn met

een van de wezenskenmerken van de dwangsom, namelijk haar voorwaardelijk karakter". Zij vervolgt dat "wanneer de rechter een termijn toekent om de geboden prestatie te verrichten, de veroordeelde over de volle termijn (moet) kunnen beschikken" en dat "een mogelijke inkorting van de termijn door de toevallige omstandigheid dat de vervaldag een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag is, onaanvaardbaar (zou) zijn", zeker bij zeer korte termijn (van bv. een of twee dagen).

Die doctrine maakt verkeerdelijk abstractie van de eigenheid die elke dwangsomveroordeling (met een respijttermijn) kenmerkt. Zij gaat al te zeer voorbij aan voormelde onaantastbare beoordelingsbevoegdheid van de dwangsomrechter bij het opleggen van een respijttermijn. Zeker wanneer het een korte termijn betreft, komt het de dwangsomrechter toe te preciseren of hij al dan niet enkel werkdagen omvat (zie bv.: Vz. Kh. Brussel 16 december 1982, *J.T.* 1983, 344). De dwangsomrechter moet hierbij ook rekening houden met het feit of de hoofdveroordeling al dan niet kan worden nagekomen op een zaterdag, een zondag of een feestdag. Dit zal uiteraard van (concrete) hoofdveroordeling tot hoofdveroordeling afhangen: vergt de nakoming van de hoofdveroordeling een louter feitelijke (materiële) gedraging of onthouding, dan kan zij evengoed op een zaterdag, een zondag of een feestdag; vergt de nakoming van de hoofdveroordeling een eerder formele gedraging of is zij veeleer aan kantooruren gebonden, dan kan zij moeilijk (zoniet onmogelijk) op een zaterdag, een zondag of een feestdag. Zo ook heeft de verlenging van een lange respijttermijn weinig nut. Om die reden preciseert artikel 4 (a) van de Nederlandse Algemene termijnenwet, zoals voormeld, dat zij niet van toepassing is voor termijnen omschreven in meer dan 90 dagen, in meer dan twaalf weken, in meer dan drie maanden of in een of meer jaren. Verder zal een respijttermijn die in uren is uitgedrukt in beginsel onverenigbaar zijn met een verlenging. In die zin preciseert artikel 4 (a) van de Nederlandse Algemene termijnenwet, zoals voormeld, overigens dat zij niet van toepassing is voor termijnen omschreven in uren.

17. Punt is hoe dan ook dat de verlenging geen automatisme kan zijn: zij moet van geval tot geval worden bekeken en het komt de dwangsomrechter toe precisie te bieden. In voorkomend geval drukt de dwangsomrechter de opgelegde respijttermijn

best uit in werkdagen. Doet hij dat niet, voorziet hij niet in de verlenging of bepaalt hij een respijttermijn in uren of zelfs in minuten, dan is er geen verlenging.

18. Kan men voorhouden dat de niet-verlenging van de respijttermijn die op een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag verstrijkt, tot misbruiken aanleiding kan geven? De schuldeiser zou op de valreep vóór een weekend of een feestdag tot betekening kunnen overgaan...

Dit argument gaat niet op. Vooreerst zij duidelijk dat van geval tot geval moet worden gekeken of de hoofdveroordeling al dan niet kan worden nagekomen in het weekend of op een feestdag. Dit is niet *per se* uitgesloten. Mocht de nakoming niet mogelijk zijn en de schuldeiser tot betekening overgaat derwijze dat de respijttermijn verstrijkt in het weekend of op een feestdag, dan ligt een onmogelijkheid voor in de zin van artikel 4 van de Eenvormige Wet (zie voor een gelijkaardige redenering inzake al dan niet toepassing van artikel 52 van het Belgische Gerechtelijk Wetboek: K. WAGNER, "Dwangsom", A.P.R. 2003, p. 90, nr. 92).

19. Men zou nog kunnen argumenteren dat een dwangsom in de regel niet kan verbeuren in het weekend of op een feestdag, omdat alsdan dwanguitvoering van de hoofdveroordeling niet mogelijk is (aldus: art. 1387 Ger.W.).

Ook dit argument is wat misleidend, aangezien onderhavig punt dat is van de 'respijttermijn' en niet dat van de 'uitvoeringstermijn', die nu net, zoals voormeld, een verschillende aard en strekking hebben. De respijttermijn staat hoogstens in een onrechtstreeks verband met een eventuele dwanguitvoering. Dwanguitvoering staat en valt met de uitvoeringstermijn. Dwanguitvoering is reeds mogelijk wanneer de uitvoeringstermijn is verstreken en de (definitieve) hoofdveroordeling nog steeds niet is nagekomen. Hier gaat het om de respijttermijn, binnen welke hoe dan ook geen dwangsom kan worden verbeurd... (wat op zich niet wegneemt dat dwanguitvoering reeds vóórdien zou mogelijk zijn, inzonderheid wanneer de uitvoeringstermijn vóór de respijttermijn is verstreken, waarbij zij aangestipt dat deze laatste pas kan beginnen lopen vanaf de betekening van de dwangsombeslissing).

VI. Eindbesluit.

20. Ik kom tot de conclusie dat in het licht van het voormelde, het tweede luik van voormelde prejudiciële vraag ("Is de in artikel 1, vierde lid, van de Eenvormige Wet bedoelde termijn een termijn die wordt verlengd tot de eerstvolgende werkdag wanneer hij vervalt op een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag?"), ook ontkennend moet worden beantwoord.

Brussel, 8 juli 2004.

De plaatsvervangend advocaat-generaal,

J.F. LECLERCQ.

Noten (Inventaris van de nuttige documentatie).

1. Wet van 31 januari 1980 'houdende goedkeuring van de Benelux-Overeenkomst houdende Eenvormige Wet betreffende de dwangsom en van de Bijlage (Eenvormige Wet betreffende de dwangsom)', ondertekend te 's-Gravenhage op 26 november 1973;
2. (Gemeenschappelijke) Memorie van Toelichting, *Parl. St. Kamer* 1977-78, nr. 353-1, p. 17-18;
3. Benelux-Gerechtshof 25 juni 2002 inzake A 2000/3 (gepubliceerd in het *R.W.* 2002-03, 1662, met conclusie van eerste advocaat-generaal J. du JARDIN en in het *NjW* 2003, 197, met korte noot P. Taelman met verwijzing naar zijn proefschrift inzake "Het gezag van het rechterlijk gewijsde – Een begrippenstudie", Diegem, Kluwer, 2000, 376-378, nr. 487) en A 2000/4 (gepubliceerd in *P & B* 2003, 44, met noot K. Wagner, "Dwangsom en uitvoerings- of respijttermijn");
4. Nederlandse 'Algemene termijnenwet' van 25 juli 1964;
5. Luxemburgse Code de Procédure Civile (art. 1033) en Nouveau Code de Procédure Civile (artt. 1256-1260);
6. Cass. 20 juni 1974, *Arr. Cass.* 1974, 1161;
7. Cass. 3 december 1979, *Arr. Cass.* 1979-80, 407;
8. Cass. 10 oktober 1985, *Arr. Cass.* 1985-86, 162;
9. Cass. 9 december 1988, *Arr. Cass.* 1988-89, 448;
10. Cass. 9 juni 1998, *Arr. Cass.* 1998, nr. 294;

11. Cass. 16 juni 2000, inzake C.99.0400 (Arr. Cass. 2000, nr. 375) en C.99.0446.N (Arr. Cass. 2000, nr. 376);
12. Cass. 25 september 2000, Arr. Cass. 2000, nr. 490;
13. Cass. 20 september 2002, inzake C.97.0383.N;
14. Cass. 28 maart 2003, inzake C.99.0400.N, C.99.0446.N en C.02.0288.N;
15. Brussel 4 oktober 1995, *P & B* 1996, 129;
16. Vz. Kh. Brussel 16 december 1982, *J.T.* 1983, 344;
17. E. BREWAEYS, "De zevende dag", *P & B* 1994, 177;
18. K. BROECKX, "Actuele knelpunten inzake beslag – Executie van dwangsommen", in *Sancties en nietigheden*, Gent, Larcier, 2003, p. 342, nr. 13;
19. G. CLOSSET-MARCHAL, "Demande de révision et prescription de l'astreinte : compétence respectives du juge du fond et du juge des saisies", noot onder Luik 4 november 1991, *T.B.B.R.* 1992, 419-424;
20. G. DE LEVAL, "De l'astreinte", in *Jurisprudence du Code judiciaire*, XXIII, Brugge, Die Keure, 1997, commentaar bij art. 1385bis Ger.W., p. 17;
21. G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, "Problèmes posés par l'exécution de l'astreinte", in V.Z.W. I.T.O.A.U. (ed.), *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, Brussel, Créadif, 1991, p. 248, nr. 11;
22. J. LAENENS, "Termijnen in het gerechtelijk recht", *T.B.B.R.* 1991, p. 10-11, nr. 12;

23. D. LINDEMANS en D. SCHEERS, "Artt. 48-53 Ger.W.", *Comm. Ger.* 2001;
24. I. MOREAU-MARGRÈVE, "Principes généraux", in V.Z.W. I.T.O.A.U. (ed.), *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, Brussel, Créadif, 1991, p. 44, voetnoot 94;
25. A. SMETS, "Art. 47 Ger.W.", *Comm. Ger.* 2003, 6 p.;
26. J. VAN COMPERNOLLE, "L'astreinte", in *Rép. Not.*, XIII, *Procédure notariale – Procédures relatives à des moyens de libération*, VI, Brussel, Larcier, 1992, p. 46, nr. 52;
27. J. VAN COMPERNOLLE, "Théorie des actes et des délais", *Ann. dr.* 1968, 396-397;
28. P. VAN ORSHOVEN, "Niet-ontvankelijkheid, nietigheid, verval en andere wolfijzers en schietgeweren van het burgerlijk procesrecht", in P. VAN ORSHOVEN (ed.), *Themis-cahier Gerechdelijk privaatrecht*, Brugge, Die Keure, 2001, p. 48, nr. 45;
29. P. VAN ORSHOVEN en K. WAGNER, "De wet van 3 augustus 1992 en de sancties in het burgerlijk procesrecht. Terug naar af?", in P. Taelman en M. Storme (eds.), *Tien jaar toepassing Wet 3 augustus 1992 én haar reparatiewetgeving – Evaluatie en toekomstperspectieven*, Brugge, Die Keure, 2004, p. 100, nr. 15;
30. K. WAGNER, "Actuele problemen inzake de dwangsom", in PUC - Willy Delva, *Goed procesrecht – Goed procederen*, p. 25-39, nrs. 36-55;
31. K. WAGNER, "Commentaar bij art. 1385bis, 4de lid Ger.W.", in *Comm. Ger.*, 1999, p. 96-113, nrs. 105-126;
32. K. WAGNER, "Dwangsom", *A.P.R.* 2003, p. 27-34, nrs. 27-34 en p. 87-92, nrs. 88-95;

- 33.** K. WAGNER, "Geen dwangsom kan worden verbeurd vóór de betekening van de uitspraak waarbij zij is vastgesteld, doch een ingebrekestelling, aanmaning of bevel is geenszins vereist", noot onder Gent 26 juni 2001, A.J.T. 2001-02, 462.